

Horváth Zoltán

Egy hivatás kapujában

Hallgatói alapkiképzési tapasztalatok a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszékén

Horváth Zoltán bv. törzsőrmester vagyok, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntetés-végrehajtási Tanszékének végzős hallgatója. Nekem jutott az a megtisztelő feladat és lehetőség, hogy a Karunkon működő alapkiképzésről és annak tanszékünkön jelentkező tapasztalatairól egy ilyen jelles alkalommal előadást tarthatok.

Először néhány rövid gondolattal szeretném bemutatni a Rendészettudományi Karon működő alapkiképzés körülményeit, metodikáját, céljait.

Az alapkiképzés helyszíne évek óta a Rendészettudományi Kar területe. A kiképzés időtartama 2013-ban öt hét volt, augusztus 22-e és szeptember 27-e között zajlott le. A kiképzést két fő részre oszthatjuk. Az első 10 nap az ún. „bentlakásos” időszakkal kezdődik, amikor a hallgatók nem hagyhatják el a Kar területét, napirendjük részletekig meghatározott, kezdve a 6 órakor kezdődő reggeli tornával, a napi oktatásokon és előadásokon át, az esti szobaszemlével és takarodóval bezárólag. Ezt követi a második rész, a „bejárós” etap, ami a kiképzés további részére érvényes. A hallgatók napirendje ilyenkor már a reggeli sorakozóval, illetve eligazítással kezdődik, képzésük jellemzően késő délutánig tart. A kiképzés keretében a hallgatók számos új ismerettel gazdagodnak, fokozott fizikai igénybevétel alatt állnak, illetve alaki és szolgálati ismereteket is elsajátítanak. Az alapkiképzést minden hallgatónak teljesítenie kell, ezen öt hét feladatainak maradéktalan végrehajtása nélkül nem kezdhetik meg tanulmányaikat.

Az alapkiképzés oktatási anyagába beletartoznak az alaki és szolgálati ismeretek, a közrendvédelmi, csapatszolgálati, intézkedéstaktikai, jogi és egészségügyi alapismeretek egyaránt, valamint a testnevelés és a rendvédelmi közharc is.

A kiképzés során az előjárók és a kiképzők kiválasztják a szakaszok, illetve az adott évfolyam további irányításához szükséges parancsnoki állományt a frissen kiképzett hallgatókból, így azok szakaszparancsnokként az alegységek, illetve hallgatói parancsnokként akár egy egész évfolyam élére kerülhetnek. Jómagam 2011-ben, a saját kiképzésem végén hallgatói parancsnoki státuszt kaptam, a jelenlegi, harmadéves évfolyamomnál is ezt a feladatkört látom el, valamint második alkalommal neveztek ki az alapkiképzés hallgatói parancsnokának.

Az alapkiképzés célja, hogy a felvételt nyert hallgatóknak megfelelő alapot és felkészültséget adjon a tanulmányaik során rájuk váró feladatok és kihívások

minél jobb megoldására. Ezzel szemben – mint a korábbi években – 2013-ban is kissé eltérő volt a helyzet a bv. szakirányra felvételt nyert hallgatókkal kapcsolatban: rájuk vonatkozóan az alapkiképzés a már kiképzett állomány más szempontból való újbóli kiképzését jelentette.

Az új elvárások között szerepel:

- a mentális tartás erősítése – A hallgatók tanulmányaik során fokozott szellemi igénybevételnek vannak kitéve. A számos tantárgyi követelmény, a vizsgákra való felkészülés és a feszes vizsgarend sok kihívást állít a tanulóknak elé, ezért feltétlen szükséges erre a folyamatos megfelelési kényszerre és a vele járó stresszhelyzetekre felkészíteni a hallgatókat. Ezeket az újonnan elsajátított képességeket kamatoztatni tudják majd az egyetem elvégzése után tisztai beosztásukban is;
- új szemlélet kiépítése, ennek alapjainak megteremtése – A felsőoktatás éve alatt a hallgatóknak folyamatosan el kell sajátítaniuk a tisztai szemlélet alapjait, ehhez sok segítséget kapnak a látott parancsnoklási magatartás és a hierarchia (parancsnoki lánc) működésének megfigyeléséből. A diploma megszerzéséig lépésről-lépésre kell váltaniuk a tiszthelyettesi végrehajtott szemléletből az átfogóbb, összetettebb tisztai látásmód irányába;
- valamint a különböző intézetekből érkezett hivatásos állományú tagok összehangolása a külső és belső csoportokban egyaránt.

Az alapkiképzés valós feladata, hogy a fenti kritériumok elsajátítására maradéktalanul kiképezzük az állományt. Parancsnoki, illetve vezetéselméleti szempontból kiemelten fontos alegységekre lebontva megtalálni a helyes vezetési stílust (autokrata, demokratikus, liberális). Mivel a felvételt nyert hallgatók az ország minden pontjából érkeznek, eltérő habitussal, szocializáltsággal, motivációkkal és életpaszttal rendelkezők, ezért elengedhetetlen, hogy az alkalmazott vezetési stílust az adott embertípusokhoz, illetve alegységhez igazítsuk.

Én a büntetés-végrehajtási szakirányra idén felvételt nyert hallgatókkal, mivel beosztottak, de kollégák is egyben, a demokratikus és autokrata stílus ötvözetét alkalmaztam.

A következő elvárásokat, illetve ösztönzöt fogalmaztuk meg a bv.-s hallgatók számára alapkiképzésük kezdetekor:

- az adott stílustól függetlenül a vezető és utasításainak tiszteletben tartása, maradéktalan végrehajtása – Az újonnan felvett bv.-s hallgatóknak talán újszerű jelenség lehetett, hogy parancsnokaik és kiképzőik alacsonyabb rendfokozatúak, esetleg még jelenleg civil másod-, illetve harmadéves hallgatók voltak. Ez semmilyen problémát nem okozott, a bv.-s szakasz példás fegyvellemmel és példamutató magatartással hajtotta végre mindvégig a kapott utasításokat;
- a magatartási normák magas fokú alkalmazása, példamutatás – A velük szemben támasztott magasabb elvárásokon túl is konkrét elvárás volt az, hogy a hallgatók minden esetben követendő mintát nyújtsanak évfolyamtársaik és leendő kollégáik számára. A legutóbbi kiképzésen átesett szakaszt számos esetben hozhatták fel parancsnokaik pozitív példaként, a

- szakasz tagjainak magatartása a kiképzés teljes ideje alatt iránymutatásként szolgált a többi hallgató részére. A tagok az elvárásokat tovább közvetítették az állomány többi tagja felé – motiválták, segítettek társaikat;
- kedvezmények lehetősége – A hallgatók a magasabb elvárások teljesítéséért cserébe természetesen kedvezményeket is kaptak parancsnokaiktól, vagyis jutalmazták elhivatottságukat, példamutatásukat.

Kiképzési szempontból a parancsnoki törzs, illetve a többi kiképző is alapozott a hallgatók már meglévő tapasztalataira. A fenti követelmények, ösztönző eredményeképp mind szakasz-, mind évfolyamszinten kialakult a közös csoporttudat, a közösség, az egymás segítése és – ami talán a legfontosabb – a bajtársiaság. A hallgatók számos esetben tettek tanúbizonyságot arról: sérült társuk ellátása, adott esetben hosszabb távon cipelése nem volt szokatlan látvány a kiképzés ideje alatt.

A büntetés-végrehajtási szakaszt ebből a szempontból külön is kiemelném. A Karra felvételt nyert hallgatókkal szemben a büntetés-végrehajtási szakasz hallgatói jelentősen idősebbek, többen közülük közel egy évtizede szolgálnak a szervezetnél. A kiképzés során a fokozott fizikai terhelés eredményeképp számos szakasz esett szét, a tagok elszakadtak egymástól. Ezzel szemben a büntetés-végrehajtási hallgatók egyként dolgoztak, minden esetben bevárták és segítettek lemaradt, elfáradt bajtársukat, még akkor is, ha az adott feladatban ennek következtében utolsóként végeztek. Tapasztalataik segítségével könnyen átlátták, hogy parancsnokaik jobban preferálják az aleggység szintű közös, bajtársias munkát, szemben a fiatalabb hallgatókra sok esetben jellemző individuális felfogásnál.

Az alapkiképzés és a parancsnoki munka sikerének könnyelhető el több, jelentős esemény sikeres végrehajtása. A hallgatók fegyelmezetten, tökéletes alakiassággal hajtották végre a 2013-as évnyitó ünnepséget, valamint a kiképzés záróakkordjaként megrendezett alaki szemlén parádés bemutatót tartottak, ami méltán vívta ki előljáróik elégedettségét, elismerését.

A vezetési stílusokra visszatérve annyit megemlítenék, hogy az általam alkalmazott stílus, véleményem szerint, nem működhetett volna minden évfolyamnál vagy aleggységnél. (A második évfolyamnál például a tiszta autokrata stílus vezethet kizárólag eredményre.) Az utolsó két szemeszterre a hallgatók jellemzően felfogják mit is veszíthetnek, ha nem szereznek diplomát, és ez kihat a munkára és a motivációra. A szakdolgozat elkészítésével, a nyelvvizsgálóval és az utolsó vizsgák sikeres teljesítésével járó stresszhelyzetek számos kihívás elé állítják a végzős hallgatókat. Éppen ezért már elegendő lehet a liberális stílus alkalmazása, egyfajta iránymutatás is számukra, aminek segítségével könnyebben, sikeresebben hajthatják végre a teljesítendő feladatokat.

Saját szerepem az elmúlt két alapkiképzés idején is sokat változott. A tematikák és a szervezeti felépítés módosulásával jelentősen át kellett szervezni az eddig alkalmazott rendszert, módszereket. Az előző évhez képest az egyfős évfolyam-parancsnoki létszámot egy fő évfolyam-parancsnokra, illetve egy fő általános helyettesre módosították. Az általános helyettes, az ún. vezénylő zászlós, az összes évfolyamparancsnok és évfolyam munkáját támogatja, koordinálja. Sok se-

gítséget nyújt ez az új beosztás a hallgatók számára, mivel a hivatásos állományú évfolyam-parancsnoki és a hallgatói parancsnoki munka és végrehajtás mellett megfigyelhetik ezt az egyfajta átmenetet képező munkakört is, így három különböző aspektusból sajátíthatják el a parancsnoki munka feladatait, apró részleteit.

Egy másik fontos változás, hogy a növekvő létszámhoz igazodva a kiképzői állomány létszámát is 20%-al növelték. Ez számos újdonságot és kihívást is jelentett a kiképzői állomány számára, illetve számomra is. Több éves hallgatói parancsnoki tapasztalataim segítségével szerencsére könnyen sikerült az előjárók elvárásait és utasításait továbbítanom, illetve végrehajtatnom a kiképzők segítségével a kiképzendő állomány körében. Jellemzően a délutáni óráktól előljárom a parancsnoki jogkört átruházták rám, nekem kellett a további napirendi pontokat sikeresen, esemény és sérülés nélkül elvégeztetnem.

Az alábbiakban egy, az alapkiképzéssel kapcsolatos problémára is fel szeretném hívni a figyelmet. A kiképzői állomány átesik egy háromnapos ún. módszertani foglalkozáson, amelynek célja az alapkiképzéshez szükséges ismeretek mélyebb szintű elsajátítása, az addig felmerült hibák elhárítása. Véleményem szerint a módszertani foglalkozásoknak hosszabb ideig kellene tartaniuk. A hosszabb kiképzési felkészítés alatt nemcsak az ismeretekre kellene nagyobb hangsúlyt fektetni, hanem az oktatás metodikáját is komolyabban át kellene vetetni a hallgatókkal. A kiképzői szerep ugyanis nemcsak arról szól, hogy az adott kiképző tökéletesen végre tudja hajtani az adott feladatokat, hanem arról is – ami, úgy vélem, fontosabb –, hogy a kiképzendő állománnyal képes legyen megértetni az elsajátításra váró ismereteket, azokat könnyen és befogható módon tudja elmagyarázni.

Pozitívumnak tartom ugyanakkor Karunkon a jobbításra való törekvést, amely az alapkiképzés kapcsán is megmutatkozik, továbbá a megfelelő, segítőkész hozzáállást. Úgy vélem, hogy minden szükséges támogatás a kiképzői és hallgatói állomány rendelkezésére áll, aminek segítségével könnyedén és hatékonyan sajátíthatók el a látott parancsnoki formák, formulák.

Vezetélméleti aspektusból összegezve azt állíthatom, hiába az egyenruha, mindenképp szükséges felmérni, hogy az alapkiképzés az adott szakaszában milyen vezetési stílusban folytatódjon, mivel a különböző idejű szolgálati jogviszonyok miatt azon állhat vagy bukhat a siker, hogy a hivatásos szolgálati jogviszonyban álló és egyben már kiképzett hallgatóknak parancsnokaik hogyan mutatják meg a bevezetésben már tárgyalt szakmai irányokat.